

Vår kontaktperson
Pia Nyström
pia.nystrom@smus.se

Kulturdepartementet
15-71/09

Betänkande (SOU 2009:16) Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen

Bilagat överlämnas Statens musiksamlingars yttrande över betänkandet (SOU 2009:16) Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen

Beslut i detta ärende har fattats av Kent Wiberg. Vid den slutliga handläggningen som samordnats av Pia Nyström har deltagit Kerstin Carpvik och Mathias Boström.

Kent Wiberg
Direktör

Internetadress: www.smus.se

Postadress	Besöksadress	Telefonnummer	PlusGiro	Organisationsnummer	Styrelsens säte
Box 16326	Torsgatan 19	08-519 554 00	354131-5	202100-3666	Stockholm
103 26 Stockholm	Stockholm	Faxnummer			Innehar F-skattebevis
		08-519 554 05			

Statens musiksamlingars remissvar på Kulturutredningens betänkande Grundanalys, Kulturpolitikens arkitektur och Förnyelseprogram (SOU 2009:16)

Sammanfattning

Statens musiksamlingar, som är en ABM-myndighet, välkomnar ett djupare samarbete mellan arkiven, biblioteken och museerna. Av egen erfarenhet vet vi att det finns mycket att vinna på ett sådant samarbete.

Den föreslagna indelningen i sfärer får inte bilda nya vattendelare. Eftersom flera kulturinstitutioner i sig är ABM-myndigheter är det viktigt att de föreslagna sfärmyndigheterna, ifall de genomförs, är öppna för institutionernas bredd – så att nationella arkiv- och biblioteksfrågor och utvecklingsarbeten även omfattar exempelvis dessa typer av samlingar och verksamheter inom museimyndigheterna.

Utredningen föreslår att litteratur- och fonogramstöden i framtiden bör ingå i ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser på musikområdet. Det tycker vi är bra då vi tror att det skulle underlätta både för oss och andra att ansöka om pengar till utgivning av äldre svensk musik. Som systemet har varit har vetenskaplig notutgivning ”hamnat mellan stolarna” – det är varken fonogram eller litteratur.

Ur vår myndighets perspektiv fungerar nuvarande ordning med ettårsbudgetar och tre procents anslagssparande respektive anslagskredit på ett tillfredsställande sätt. Förslaget innebär inga garantier då man måste vara medveten om att ändrade ekonomiska eller politiska förhållanden ändå gör att regeringen kan komma att riva upp beslut om fleråriga anslag.

8.2 Vårt förslag till nya mål för kulturpolitiken

Statens musiksamlingar anser att de föreslagna nya målen för kulturpolitiken är bra, förutsatt att de kan omsättas i praktiken.

Kulturutredningens kommentar till målet att statliga myndigheter ska arbeta för ”att kulturarvet bevaras, brukas och tolkas” berör två aspekter som båda är rimliga. Det ena är ett konstaterande att kulturarvsbevarande alltid är ett val; det kan inte ske neutralt. Vi är medskapande i kulturarvsprocessen vare sig vi vill eller inte. Som en följd av detta bör kulturarvsinstitutioner ständigt reflektera över sin verksamhet. Den andra aspekten som berörs är att kulturarvsinstitutioner är en demokratifråga. Alla människors rätt till kunskap om sin historia är ett starkt argument för att kulturarvsinstitutioner som museer och arkiv bör finnas i demokratiska samhällen. Kulturutredningen argumenterar för att våra museer och arkiv bör spegla samhället. Utredningen tar upp de svenska nationella minoriteterna, men det är möjligt att argumentera för att även andra grupper i samhället skulle kunna ha rätt till egna arkiv och museer. Här öppnar utredningen också för att kulturarvsbevarandet inte är ett exklusivt ansvar för myndigheter – vilket är en rimlig ståndpunkt.

9.3 Statliga stöd till kulturområdets civilsamhälle

Utredningen pekar på vikten av förstärkt samverkan och utbyte mellan kulturinstitutionerna och civilsamhället. Vid Statens musiksamlingar har vi arbetat periodvis med användar- och fokusgrupper. Det är viktigt att detta inte bara blir enstaka projekt utan något som alltid finns med i verksamhetsplaneringen. Genom att arrangera t. ex. konserter, föreläsningar och forskningspresentationer kan ett samarbete med civilsamhället nås. Att inbjuda till frågestunder, ha fler användarträffar och enkäter och att öka satsningen på webb 2.0 stärker kontakten med civilsamhället. Här ligger Stockholms stadsbibliotek i framkant.

Vi välkomnar olika instrument och hjälpmedel för att öka kulturinstitutionernas samverkan med civilsamhället både på det individuella planet och med dess olika verksamheter och intresseföreningar. Vi vill också understryka vikten av att skolan får ett närmare samarbete med civilsamhället, detta kan vara ett steg för att förstärka kulturens roll i skolan som är en utgångspunkt för allt kulturarbete i samhället. Det är lämpligt att kulturinstitutioner prioriterar att bereda plats för praoelever och praktikanter inom grundskola och gymnasium.

10.1.2 Dagens arbete med kulturen i skolan

Vi anser att det är viktigt att skolbiblioteken inkluderas i arbetet med de gemensamma biblioteksfrågorna som Kungl. biblioteket ska bedriva. Skolbiblioteken bör också i högre utsträckning kunna samarbeta med folk-, special och forskningsbibliotek.

10.2 Högre utbildning, forskning och eftergymnasial utbildning för kulturområdet

Ett sätt att förstärka kontakten mellan högre utbildning och arbetsmarknad är praktikplatser. Som det nu är försvinner praktikmomentet inom många av de högre utbildningarna. Inom biblioteksområdet är det endast Biblioteks- och informationsvetenskapsutbildningen i Uppsala som erbjuder praktik och då bara fem veckor. Även konstnärliga utbildningar bör värna om sina praktikperioder. Praktikmomentet bör anses som en viktig del av utbildningen, dels för att få kontakt med arbetsmarknaden, dels för att främja kontakten mellan civilsamhället och institutionerna och även för att inspirera till entreprenörskap inom den kulturella sektorn.

Utredningen förespråkar utbyte av personal mellan universitetsvärlden och kulturinstitutionerna, dvs att kulturinstitutionerna ska anställa forskarutbildad personal och att personalen vid samma institutioner ska beredas möjligheter till forskarutbildning. Vinsten skulle vara ett förbättrat samarbete samt att de som "arbetar i t.ex. museer, arkiv och kulturmiljövård blir uppdaterade med den forskning som bedrivs på vetenskapliga institutioner". Här vill vi påpeka att en sådan omvärldsbevakning på ett synnerligen rikt och fruktbart sätt också kan ske via aktivt medlemskap i de föreningar och sällskap som står till buds inom området. För Statens musiksamlingars del finns ett antal olika sådana mötesplatser såsom Svenska samfundet för musikkforskning, Samfundet för visforskning, International Council for Traditional Music och European Seminar in Ethnomusicology för att nämna några.

Generellt sett vill vi kommentera avsnittet om vikten av forskning och forskarutbildad personal på följande sätt: Det är väl bra om man kan bedriva forskning på det egna materialet inom den egna myndigheten, men det kan vara svårt att motivera om det måste ske på bekostnad av löpande verksamhet och projekt vars syfte är direkt kopplat till kärnverksamheten. Det är helt enkelt en resursfråga. Därför ser vi positivt på Kulturutredningens förslag rörande utvecklings- och forskningsmedel.

11 EU-samarbete och internationella frågor

Både i Kulturutredningen och Förvaltningsutredningen föreslås att myndigheterna får i uppdrag att se över sina mål för kompetensförsörjning för att stärka såväl EU-kompetensen som den internationella och interkulturella kompetensen. Det kan vi förstå och hålla med om, men vi måste samtidigt konstatera att för en myndighet som Statens musiksamlingar skulle en särskild satsning på sådan kompetens kräva en relativt sett stor resurs. Här skulle en gemensam satsning via det föreslagna Museisamordnarkansliet vara en lösning så att centralmuseerna slipper skaffa dylik kompetens var och en för sig.

13.2 Statens kulturråds branschstöd

Som förvaltande myndighet av äldre svensk musik i form av noter i tryck och handskrift har Statens musiksamlingar ansvar för att musiken tillgängliggörs och spelas. Vi har på senare år märkt ett ökat intresse för äldre svensk musik bland dirigenter, konsertinstitutioner och konsertpublik, men behoven kan för närvarande inte tillgodoses. Ett sätt att göra det är att vetenskapligt editera och ge ut noter. Det har hittills skötts av Kungl. Musikaliska akademien via serien *Monumenta musicae svecicae* med stöd från Statens kulturråd.

Nu har Kulturrådet gett avslag för fortsatt arbete med ovan nämnda notutgivning och frågan om det musikaliska kulturarvets tillgänglighet har plötsligt blivit akut.

Utredningen föreslår att litteratur- och fonogramstöden i framtiden bör ingå i ett allmänt stöd för kulturpolitiska insatser på musikområdet. Det tycker vi är bra då vi tror att det skulle underlätta både för oss och andra att ansöka om pengar till utgivning av äldre svensk musik. Som systemet har varit har vetenskaplig notutgivning ”hamnat mellan stolarna” – det är varken fonogram eller litteratur.

Men vi är rädda att denna öppning inte är tillräcklig. Därför föreslår vi att de framtida förutsättningarna för vetenskaplig notutgivningsverksamhet närmare utreds, såsom nyligen med framgång gjorts i Danmark och Norge.

15.3 Bibliotek

Kungl. biblioteket har redan påbörjat en mängd olika samarbetsprojekt och behandlat många varierande frågeställningar inom bibliotekssfären. Som exempel kan nämnas att det redan nu pågår en undersökning om huruvida den nationella bibliotekskatalogen Libris även kan vara bibliotekens lokala bibliotekssystem. Kungl. biblioteket har även bildat en expertgrupp med syftet att identifiera nuvarande och framtida behov av kompetensutveckling inom biblioteken. Vidare har Kungl. biblioteket initierat en gemensam tidskriftsdepå. Listan på olika samarbetsprojekt kan göras lång och vi ser det som naturligt att Kungl. biblioteket fortsätter att arbeta med gemensamma biblioteksfrågor och har en överblick över det nationella biblioteksområdet. Gränserna inom de olika biblioteksformerna är på väg att suddas ut i och med Internet, digitalisering och den ökade mängden distansstudier. Det behövs en gemensam överblick när det gäller upphandling och utveckling av olika databaser, kataloger, elektroniska sökmöjligheter, informationsförsörjning o.s.v. För att arbetet med de nationella biblioteksfrågorna ska vara meningsfullt är det bra om Kungl. biblioteket som nationell biblioteksmyndighet får en stark position. Det kan påpekas att de samarbetsformer som växt fram på ABM-sidan bör tas tillvara och stärkas i det nationella biblioteksarbetet.

15.4 Andra verksamheter inom sfären

Statens musiksamlingar, som är en ABM-myndighet, välkomnar ett djupare samarbete mellan arkiven, biblioteken och museerna. Av egen erfarenhet vet vi att det finns mycket att vinna på ett sådant samarbete (sökbarheter, ämnesord, pedagogik o.s.v.). En aspekt är att de i ett ABM-samarbete ingående yrkesgrupperna har mycket att lära av varandra, en annan central aspekt är kundperspektivet där ABM-samarbete öppnar möjligheter både vad gäller tillgängliggörande och tydligare länkning mellan av olika typer av samlingar.

För oss som ABM-myndighet är det viktigt att det blir tydligt under vilken sfär våra olika uppdrag hamnar.

Eftersom flera kulturinstitutioner i sig är ABM-myndigheter är det viktigt att de föreslagna sfärmyndigheterna, ifall de genomförs, är öppna för institutionernas bredd – så att nationella arkiv- och biblioteksfrågor och utvecklingsarbeten även omfattar exempelvis dessa typer av samlingar och verksamheter inom museimyndigheterna. Det finns alltid risk att en genomförd sfärorganisation av det slag som föreslås bildar nya vattendelare.

15.5.2 Riksarkivet och landsarkiven blir Arkivverket

I utredningen föreslås att det samordnade arkivverket bör finnas representerat i e-delegationen för att säkerställa att långsiktigt digitalt bevarande och informationssäkerhetsfrågor beaktas. Det tycker vi är utmärkt och självklart. Det digitala bevarandet är en mycket komplicerad och svårhanterlig fråga och det skulle underlätta myndigheternas arbete om Arkivverket inbjöds att delta redan på planeringsstadiet.

16.2.9 En funktion för museikoordinering

Vi kan se vinster med en samordningsfunktion, men är tveksamma till omfattningen och vilken roll samordningsfunktionen ska spela. En museisamordnare bör ha en stödjande och utvecklande roll, men får inte utvecklas till en buffertzona mellan Kulturdepartementet och museimyndigheterna. Trots detta vill Statens musiksamlingar understryka att vi är försiktigt positiva till inrättandet av en samordningsfunktion. Det finns ett antal områden där överblick och initiativförmåga skulle kunna fylla en viktig och vitaliserande funktion för museiverksamheten. Ett konkret exempel härpå är projektet K-samsök, men det finns flera andra områden där vi ser poänger med samordning och stöd.

16.3 Statlig organisation av verksamhetsgruppen frågor om samtid, historia och livsmiljö

Utredningen föreslår att Riksutställningars medel även ska täcka produktion av utställningar men också större utställningssatsningar i vilka flera institutioner ingår. Det tycker vi är utmärkt och vi ser fram emot att få vara med och skapa utställningar för turnéverksamhet!

17.3 Överväganden och förslag

Vi vill lyfta fram några verksamheter knutna till Rikskonserter som vi önskar ska få fortsatt förtroende. Vi värnar om ungdomsverksamheten vid Rikskonserter (t.ex. Musik Direkt och Ethno) samt folk- och världsmusikscenen Stallet som drivs i samarbete med Riksföreningen för Folkmusik och Dans. Den angelägna verksamheten på Stallet är dessutom en viktig scen för vår myndighets samtidsdokumentation av folk- och världsmusik.

19 Kulturinstitutionerna

Det är inte meningen att man i ett sådant här remissarbete ska hänga upp sig på detaljer men vi kan inte låta bli att påpeka att det på sidan 142, bd 3, står "Statens musiksamlingar (med Musikmuseet, Svenskt visarkiv och Musikaliska akademiens bibliotek)." Biblioteket heter sedan 1996 *Statens musikbibliotek*, namnet återfinns i instruktionen.

19.3 Stödet till institutionernas utveckling och fortsatta förnyelse

Vi inser att förslaget om flerårsanslag skulle kunna underlätta rutinarbetet med budgeten och budgetunderlaget i Regeringskansliet. Ur vår myndighets perspektiv fungerar dock nuvarande ordning med ettårsbudgetar och tre procents anslagssparande respektive anslagskredit på ett tillfredsställande sätt. Förslaget innebär ju heller inga garantier då man måste vara medveten om att ändrade ekonomiska eller politiska förhållanden ändå gör att regeringen kan komma att riva upp beslut om fleråriga anslag såsom man tidigare gjort med exempelvis regler om anslagssparande.